

Banka e Shqipërisë

ANALIZA E NDËRMJETËSIMIT FINANCIAR

T1-2012

ERJONA SULJOTI, SOFIKA NOTE
DEPARTAMENTI I POLITIKËS MONETARE

PRILL 2012

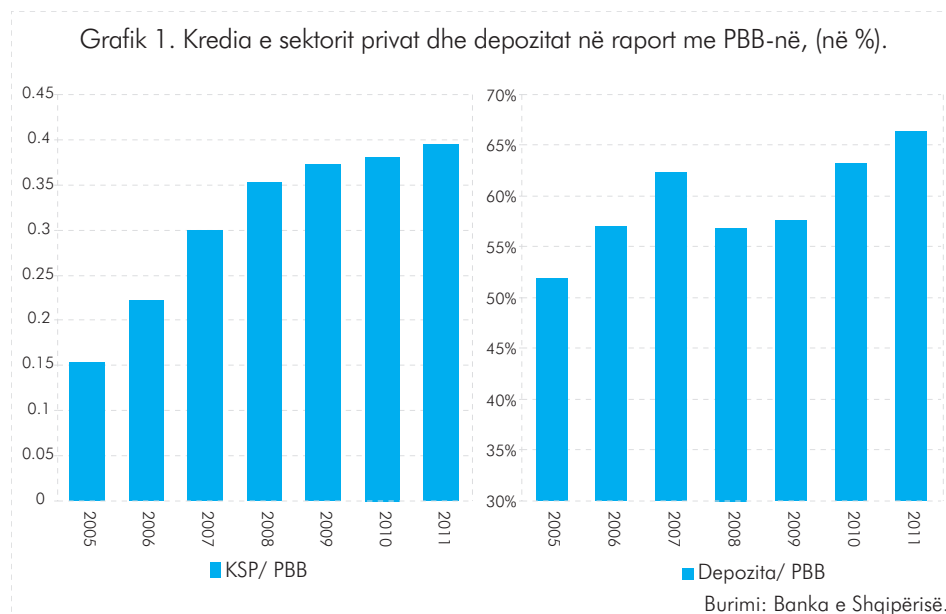
Pikëpamjet e shprehura në këtë material janë të autoreve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bankës së Shqipërisë.

P Ë R M B A J T J A

I.	BANKAT DHE NDËRMJETËSIMI FINANCIAR	4
I.1	NDËRMJETËSIMI SIPAS MONEDHAVE	6
I.2	KOSTOT E NDËRMJETËSIMIT	6
I.3	ELEMENTËT JO-KOSTO NË NDËRMJETËSIM	8
II.	AKTIVITETI DEPOZITUES	9
III.	AKTIVITETI KREDITUES	11

I. BANKAT DHE NDËRMJETËSIMI FINANCIAR

Ndërmjetësimi financiar në tremujorin e parë të vitit 2012, ka qëndruar në të njëjtat nivele me vitin 2011. Ai ka qenë në linjë me sjelljen sezonale të fillim vitit dhe ecurisë nën potencial të aktivitetit ekonomik në vend. Sistemi bankar është karakterizuar nga nivele të kënaqshme likuiditeti i ndihmuar nga vijimësia e tendencës së individëve për të kursyer. Ndërkohë, ai është i mirëkapitalizuar duke reflektuar edhe injektimi i kapitalit në pjesën e dytë të vitit 2011, në përmbushje të kërkesave rregullatore. Nga ana e aktiveve ecuria e portofolit të kredisë është kushtëzuar nga një kërkesë e moderuar për financim nga agjentët ekonomik, e diktuar nga niveli i ulët i shfrytëzimit të kapaciteteve dhe i konsumit. Gjithashtu, në kushtet e pasigurive të larta për zhvillimet në të ardhmen si jashtë edhe në vend, si dhe të ndikuara nga politikat konservatore të bankave mëma jashtë, bankat kanë shtrënguar standardet e kreditimit dhe janë kujdesur të përzgjedhin projekte të shëndetshme. Vrojtimi i aktivitetit kreditues për këtë periudhë tregon se kërkesa për financim nga bizneset e individët ka qenë e dobët si pasojë e situatës makroekonomike në vend, pasigurive dhe problematikave të shtuara në sektorët të veçantë të ekonomisë, si dhe ecurisë së tregut të pasurive të paluajtshme.

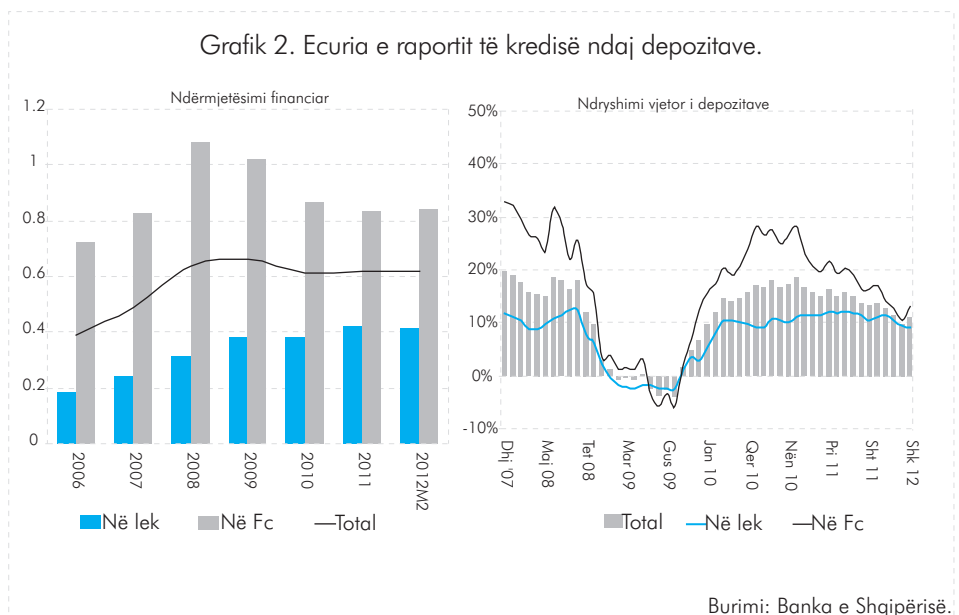

Zhvillimet në portofolin e kredisë sinjalizojnë për një kërkesë të dobët për financim nga ana e agjentëve ekonomikë dhe një stepje të bankave për të marrë përsipër më shumë rrezik. Në raport me PBB-në¹, portofoli i kredisë për sektorin privat në fund të vitit 2011 arriti në 39.5% ose 1.4 pikë përqindjeje

¹ Seria e PBB është rishikuar sipas publikimit më të fundit të INSTAT, prill 2012. Ky publikim ndikoi edhe në rillogaritjen e raporteve të kredisë dhe depozitave ndaj PBB-së për vitin 2011.

më e lartë se një vit më parë. Ndërkohë, depozitat përfaqësojnë rreth 66.2% të PBB-së duke u rritur me 3 pikë përqindjeje përkundrejt fundit të vitit 2010. Fenomeni i ecurisë së dobët të aktivitetit kreditues në kushtet e ngadalësimit të aktivitetit ekonomik po përjetohej në shumë vende të Evropës Qendrore-Juglindore (EQJ) dhe njëkohësisht ai është trajtuar nga disa materiale studimore. Analiza rajonale krahasuese e ecurisë së portofolit të kredisë më vendet e rajonit, dhe të Evropës Qendrore tregojnë se Shqipëria është një nga vendet me rritjen më të lartë të portofolit të kredisë. Ndërkohë, ka edhe vende, të cilat po përjetojnë tkurrje të portofolit. Gjithashtu, vlerësime empirike të faktorëve që kanë ndikuar këtë ecuri tregojnë si faktorë të rëndësishëm nivelin e kredive me probleme, koston e kredisë si dhe rritjen ekonomike. Këta faktorë vlerësohet se janë statistikisht të rëndësishëm për ecurinë e kredisë në të gjithë vendet e EQJL.² Rritja më e lartë e kredisë në Shqipëri duket se është mbështetur nga rritja pozitive ekonomike dhe ecuria e mirë e depozitave të sistemit bankar në 2-3 vitet e fundit.

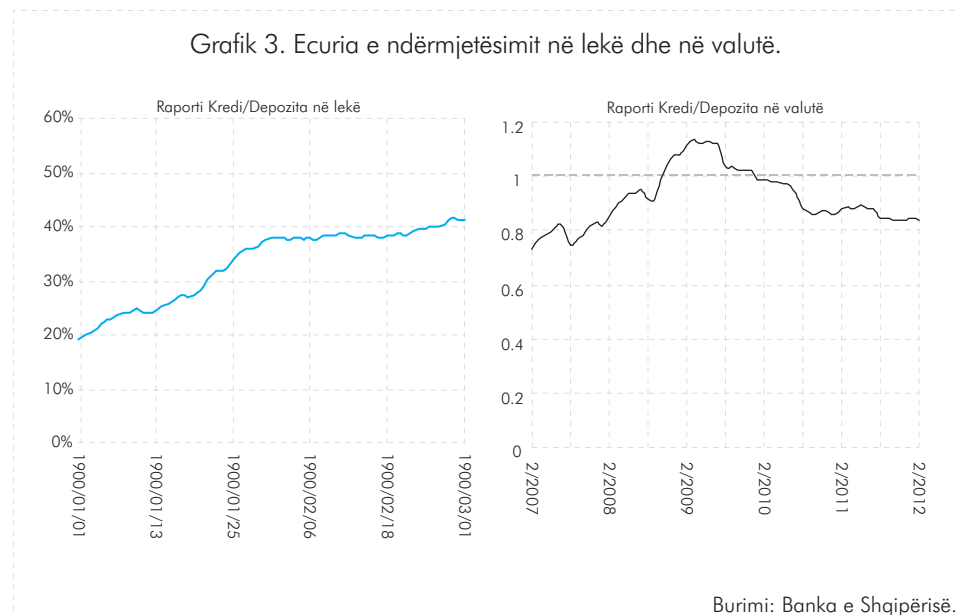
Zhvillimet monetare janë karakterizuar nga një qëndrueshmëri e normave vjetore të rritjes krahasuar me fundin e vitit 2011. Megjithatë uljen e normës bazë së interesit, transmetimi i sinjaleve lehtësuese të politikës monetare në ekonomi ka qenë i ngadalët dhe jo i plotë. Përballja e bankave me rënien e cilësisë së portofolit të kredisë, dhe njëkohësisht me orientimet nga bankat mëma jashtë për një kufizim të ekspozimeve në kredidhënie, ka kushtëzuar rritjen e ndërmjetësimit financiar drejt sektorit privat. Niveli i kredive me probleme në fund të vitit 2011 shënonte 18.8% ose 4.8 pikë përqindjeje më e lartë se viti 2010. Aktiviteti ndërmjetësues i sistemit bankar në dy vitet e fundit ka qenë i qëndrueshëm. Në muajin shkurt raporti i kredisë ndaj depozitave shënonte të njëjtin nivel sikurse një vit më parë prej 61.7%. Në ndryshim nga një vit më parë vihet re se rritja e ndërmjetësimit në monedhën vendase ka kompensuar për rënien e ndërmjetësimit në valutë krahasuar me një vit më parë.

² Për më shumë shiko hapësirën informuese "Kredidhënia në vendet e rajonit", Raport Vjetor 2011, Banka e Shqipërisë.

I.1 NDËRMJETËSIMI SIPAS MONEDHAVE

Ndërmjetësimi në monedhën vendase në muajt janar-shkurt është shfaqur i qëndrueshëm dhe në nivele lehtësisht më të larta në krahasim me tremujorin e fundit të vitit të kaluar. Raportit kredi/depozita në këta dy muaj ka qëndruar në 41.2% nga 40.7% që shënonte në tremujorin e fundit të vitit. Ndryshe nga viti i kaluar, ku rritja e ndërmjetësimit në lekë u diktua nga ritme të larta të rritjes së kredisë në lekë dhe norma të qëndrueshme të rritjes së depozitave në lekë, në dy muajt e parë të këtij viti, rritja e ndërmjetësimit është përcaktuar nga ngadalësimi i njëkohshëm i tyre.

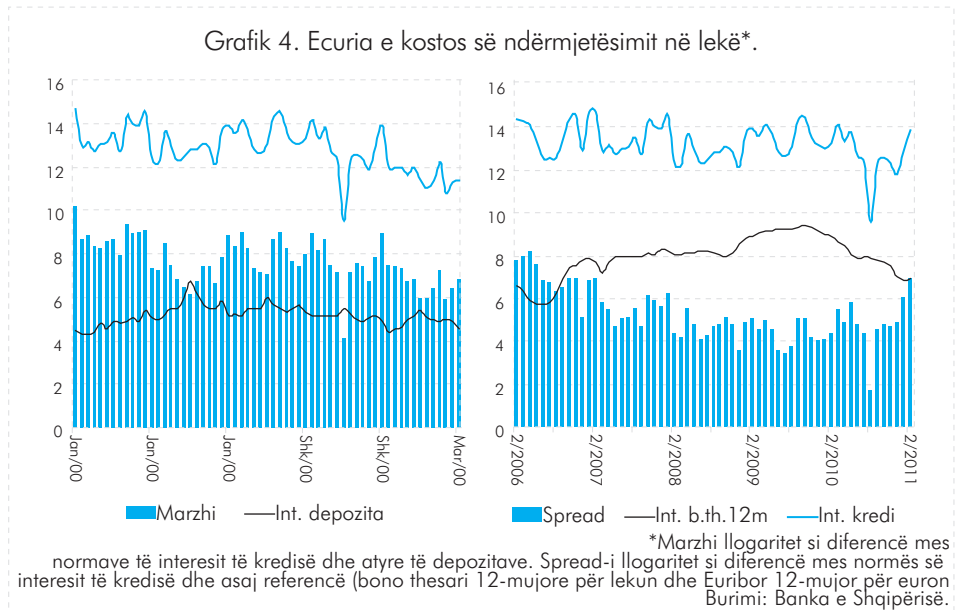

Ecuria e ndërmjetësimit në valutë në muajt janar-shkurt ka shënuar një rritje të lehtë, duke rezultuar mesatarisht 84.0%, nga 83.6% që shënonte në tremujorin e katërt të vitit të kaluar. Megjithatë, shkalla e ndërmjetësimit në valutë mbetet më e ulët në krahasim me gjysmën e parë të vitit të kaluar, me një diferencë prej rreth 4 pikësh përqindjeje. Rënia e raportit të ndërmjetësimit në monedhë të huaj që nga gjysma e vitit të kaluar është përcaktuar nga reduktimi i ritmeve të rritjes së depozitave dhe të kredive, por ndikimi i kësaj të fundit ka qenë përcaktues i trendit rënës të treguesit të ndërmjetësimit në valutë.

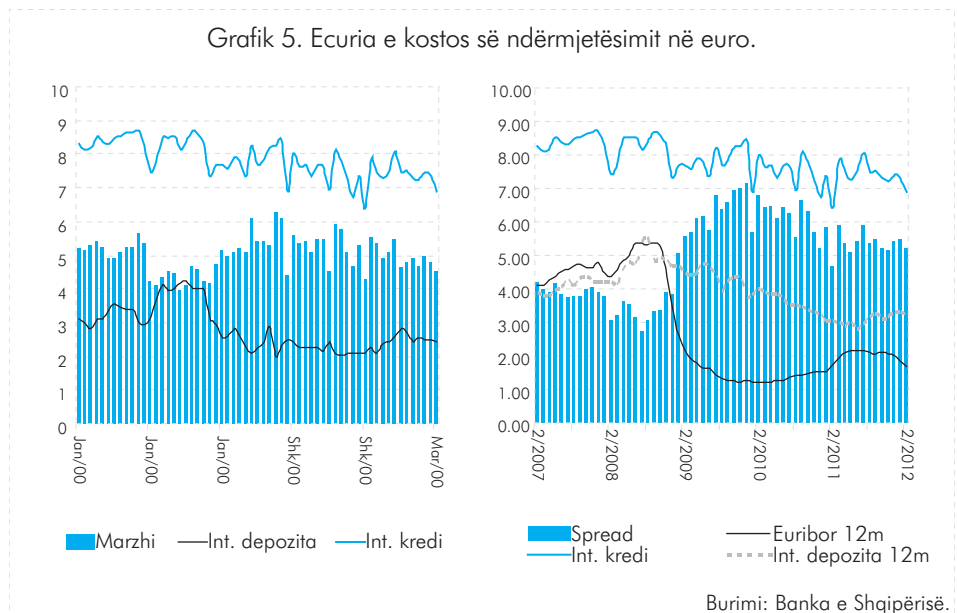
I.2 KOSTOT E NDËRMJETËSIMIT

Pas rritjes së shënuar në tremujorin e katërt të vitit të kaluar, kostoja e ndërmjetësimit në lekë regjistroi një rritje të lehtë edhe në periudhën janar-shkurt, duke rezultuar mesatarisht 6.6 pikë përqindje në këta dy muaj. Ndërkohë që norma mesatare e interesit të kredisë në lekë ka mbetur thuajse e pandryshuar, reduktimi i normave të interesit të depozitave, në ndjekje të sinjaleve lehtësuese të politikës monetare, ka qenë faktori kryesor që ka përcaktuar ecurinë e marzhit të ndërmjetësimit në lekë në muajt e fundit. Gjithashtu, qëndrueshmëria e normave të interesit të kredisë në lekë dhe rritja

e yield-eve të bonove të thesarit në muajt e parë të këtij viti janë reflektuar në një diferencë më të ngushtë mes tyre.

Kostoja e ndërmjetësimit në euro³ rezultoi 4.65 pikë përqindje në dy muajt e parë të këtij viti, duke vijuar trendin rënës të shfaqur që në gjysmën e dytë të vitit të kaluar. Ecuria e saj në dy tremujorët e fundit ka reflektuar rënieën e njëkohshme të normës së interesit mesatar të depozitave dhe të kredive në euro, por efekti i këtyre të fundit ka qenë më i fortë. Pavarësisht reduktimit në normat e interesit të depozitave, ato mbeten ndjeshëm më të larta kundrejt normave të interesit për këtë monedhë në tregjet ndërkombëtare, në reflektim të prirjes së bankave në vend për të siguruar likuiditet të bollshëm në valutë.

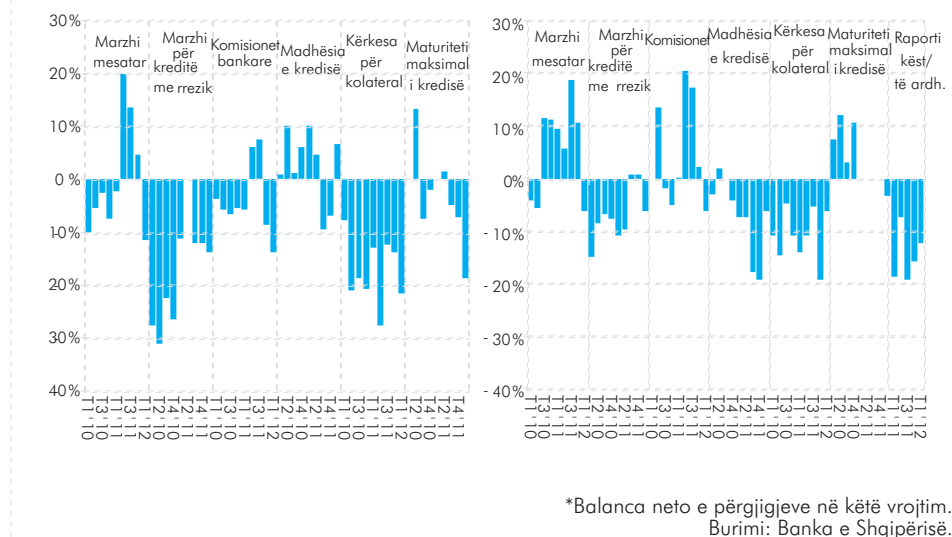

³ Veprimtaria e bankave në valutë është e dominuar nga aktiviteti i tyre në euro, i cili zë më shumë se 80% të aktivitetit në valutë.

I.3 ELEMENTËT JO-KOSTO NË NDËRMJETËSIM

Analiza e aktiviteti kreditues në tremujorin e parë të këtij viti tregon për shtrëngim të kushteve të kreditimit të sistemit bankar, si për bizneset, ashtu edhe për individët. Si edhe në tremujorët e mëparshëm, pjesa më e madhe e elementeve jo-kosto kanë vijuar të veprojnë në kahun shtrëngues.

Grafik 6. Ecuria e kushteve të kreditimit për bizneset (majtas) dhe individët (djathtas)*.

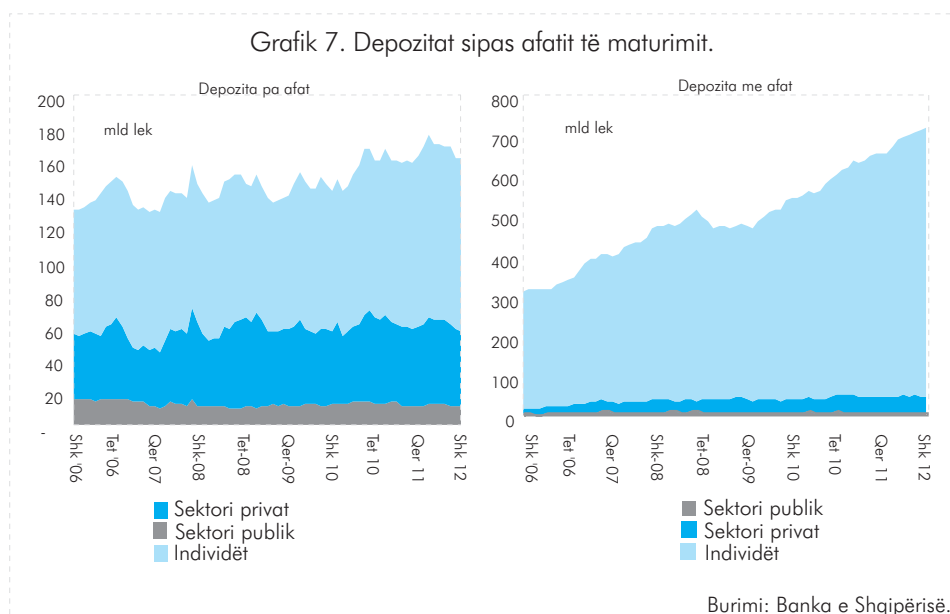
Kushtet e kreditimit për bizneset janë shtrënguar më tej në tremujorin e parë të vitit 2012, por në një masë më të ulët se në tremujorin e katërt të vitit të kaluar. Më përjashtim të kriterit të madhësisë së kredisë, i cili është lehtësuar në këtë tremujor, të gjithë elementët e tjerë jo-kosto kanë shtuar veprimin e tyre në kahun shtrëngues. Shtrëngimi i kushteve jo-kosto është shoqëruar edhe me rritje të mëtejshme të komisioneve dhe të marzhit për kreditë me rrezik mesatar. Ndërkohë, pas disa tremujorësh veprimi në kahun lehtësues, edhe marzhi për kreditë normale është rritur në tremujorin e parë, duke kontribuar kështu në shtrëngim të kushteve të kreditimit për bizneset.

Kushtet e financimit për individët, pasi mbetën të pandryshuara në tremujorin e katërt të tij, u shtrënguan në tremujorin e parë të vitit, në një masë më të madhe se sa për bizneset. Shtrëngimi i kushteve ka ardhur kryesisht si pasojë e elementëve kosto të kreditimit (marzh për kreditë me rrezik mesatar dhe ato me rrezik më të lartë dhe komisione. Kriteri për maturitetin e kredisë ka vijuar të japë një efekt neutral në ecurinë e kushteve të kreditimit për individët. Ndërkohë, veprimi shtrëngues i kriterëve të tjerë jo-kosto ka qenë më i vogël në këtë tremujor krahasuar me atë të mëparshëm.

II. AKTIVITETI DEPOZITUES

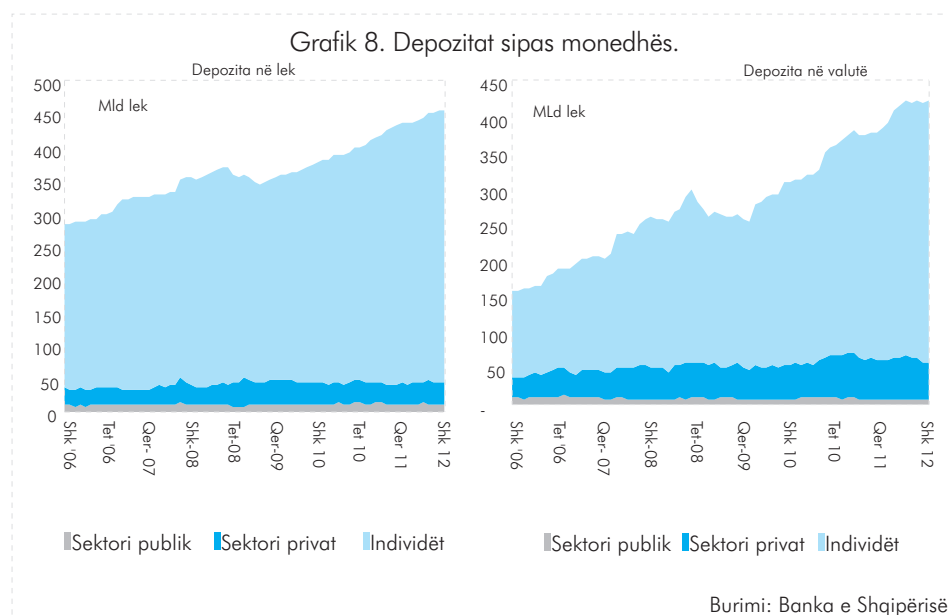
Fondet e depozituara në sistemin bankar në muajin shkurt janë 11.1% më të larta se një vit më parë. Ngadalësimi i ritmeve të rritjes përgjatë vitit 2011, ka arritur nivelin më të ulët në 9.8% në muajin janar, për t'u rritur më pas në muajin shkurt. Përmirësimi i normës vjetore të rritjes së depozitave total ka reflektuar jo vetëm rritjen mujore të tyre prej 6.8 miliardë lekë, por edhe efektin e bazës krahasuese të një viti më parë. Gjatë dy muajve të parë të vitit depozitat janë rritur më pak se në tremujorin e fundit të vitit 2011, në përgjigje të sjelljes sezonale të tyre. Po kështu fluksi neto i tyre për periudhën janar-shkurt është rreth 35% më i ulët se e njëjta periudhë e një viti më parë. Ky reduktim ka reflektuar krijimin më të ngadaltë të parasë gjatë tremujorit të parë të vitit 2012 si dhe zhvillimet në ecurinë e depozitave të bizneseve, kryesisht në valutë.

Ndryshimet në strukturën kohore të depozitave edhe në muajt e parë të vitit 2012, kanë konfirmuar zhvendosjen e kursimeve të individëve nga depozita pa afat në depozita me afat. Ky kalim është më i dukshëm në depozitat në lekë. Ndërkohë depozitat e bizneseve janë në linjë me veprimtarinë tregtare të tyre në muajt e parë të vitit. Sikurse edhe një vit më parë depozitat e bizneseve kryesisht me afat dhe në valutë janë për përdorur për të shlyer kredinë. Niveli i depozitave të bizneseve në fund të muajit shkurt është pranë mesatares disa vjeçare. Ndërkohë zhvendosja e depozitave drejt depozitave me afat për më shumë se dy vjet ka ndikuar që raporti i tyre ndaj depozitave totale të shënoj nivele maksimale historike prek 81.7%.

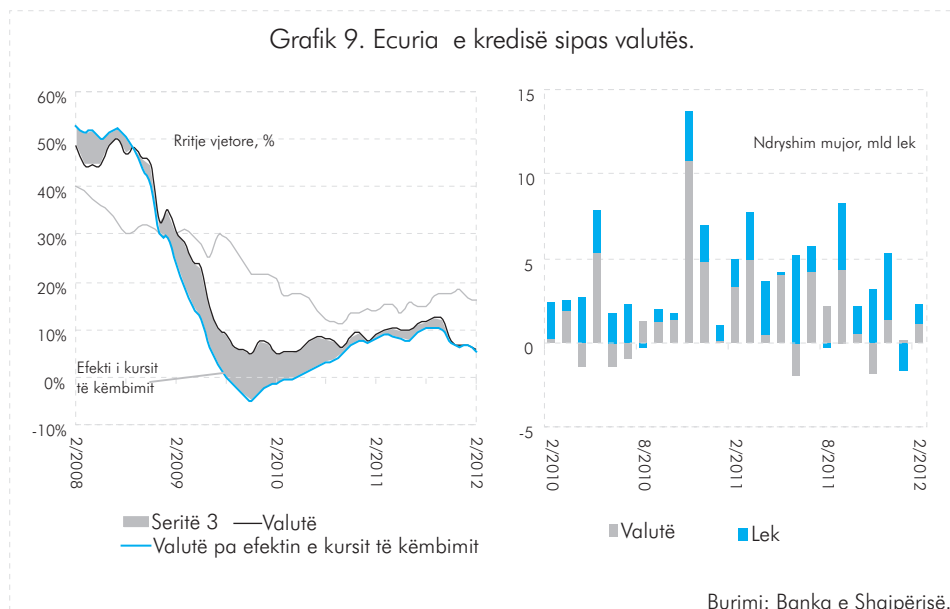
Struktura sipas monedhave e depozitave tregon se ajo ka mbetur pothuajse e pandryshuar me fundin e vitit 2011. Depozitat në lekë të cilat përbëjnë 52% të totalit të depozitave, pasqyrojnë një rritje të lehtë të raportit krahasuar me një ato të një viti më parë Kjo ecuri ka reflektuar preferencën e ulët të individëve për të mbajtur para cash në dorë si dhe nga krijimi më i madh i parasë si pasojë e ndërmjetësimit të bankave në monedhën vendase. Struktura kohore e depozitave në lekë dominohet nga depozitat më afat 82.7%. Depozitat e individëve zënë rreth 90% të depozitave në lekë dhe kanë mbetur në këto nivele në dy vitet e fundit. Flukset neto të depozitave në dy muajt e parë të vitit janë më të ulta se e njëjta periudhë e një viti më parë në mesatarisht 2.4 miliardë lekë në muaj krahasuar me 4.6 miliardë lekë një vit më parë.

Depozitat në valutë përbëjnë rreth 48% të totalit të depozitave. Struktura kohore e depozitave në valutë dominohet nga depozita me afat prej 81%. Ndërkohë depozitat e individëve përbëjnë rreth 86.4% të depozitave në valutë dhe ky raport ka ardhur në rritje në dy vitet e fundit. Në 2 muajt e parë të vitit depozitat në valutë u rritën mesatarisht me 11.8% në terma vjetor, duke vijuar ngadalësimin e normave të rritjes krahasuar me fillimin e vitit 2011.

III. AKTIVITETI KREDITUES

Kredia për sektorin privat⁴ ka shfaqur një ecuri të ngadaltë gjatë dy muajve të parë të vitit 2012. Ecuria e saj është diktuar kryesisht nga kërkesa e ulët e sektorit privat për financim, në reflektim të sjelljes hezituese të tyre për të kryer shpenzime dhe investime. Nga ana tjetër, edhe bankat kanë shfaqur një tolerancë të ulët ndaj rrezikut, çka është reflektuar në shtrëngimin e mëtejshëm të kushteve të kreditimit në tremujorin e parë të vitit. Ecuria e dobët e kredisë për sektorin privat në këtë fillim viti është reflektuar në ngadalësimin e mëtejshëm të rritjes vjetore të saj. Në fund të muajin shkurt, norma vjetore e rritjes së kredisë për sektorin privat rezultoi 9.2%, nga 10.4% që shënonte në fund të vitit të kaluar.

Në muajt janar dhe shkurt, ndryshe nga viti i kaluar, ecuria e kredisë në lekë për sektorin privat ka qenë e dobët. Rritja vjetore e saj zbriti në 16.6% dhe 16.0% përkatësisht në muajt janar dhe shkurt, nga 18.5% që shënonte në fund të muajit dhjetor. Rritja me ritme më të ulëta e kredisë në lekë është e evidente tek kredia për biznese, e ndikuar nga shlyerjet më të larta në këtë periudhë të kredisë për likuiditet. Ndërkohë, kredia në lekë për individë ka ruajtur ritme të qëndrueshme të rritjes vjetore. Në dy muajt e parë të vitit, zgjerimi i saj për individët, edhe pse i vogël, ka marrë kryesisht formën e financimit të investimit në pasuri të paluajtshme.

Rritja vjetore e kredisë në valutë për sektorin privat, pasi mbeti e pandryshueshme në muajin janar, në nivelin 6.6% në muajin janar, u

⁴ Kredia për sektorin privat përbën 97% të kredisë totale.

ngadalësua në 5.9% në muajin shkurt. Ecuria e saj është ndikuar nga kërkesa përgjithësisht e ulët për kredi në fillim të vitit, por edhe nga preferenca më e vogël për kredi në valutë, veçanërisht nga individët. Burimi kryesor i rritjes së saj mbetet kërkesa e bizneseve, e cila, ndonëse e ulët, në fillim të këtij viti ka qenë kryesisht e orientuar në kredi për investime. Ndërkohë, individët kanë vijuar të reduktojnë detyrimet e tyre në valutë ndaj bankave, çka është reflektuar në tkurrje vjetore të kredisë në valutë për individë në katër muajt e fundit.

Përdorimi më i madh i lekut në kreditimin bankar gjatë tre viteve të fundit është reflektuar edhe në rritjen e ndjeshme të peshës së tij në kredinë për sektorin privat, veçanërisht tek bizneset. Në fund të muajit shkurt, portofoli në lekë përbën rreth 30% të totalit të kredisë për biznese, me një rritje prej 3 pikësh përqindjeje nga fundi i vitit 2010 dhe një rritje prej 10 pikësh përqindjeje krahasuar me fundin e vitit 2008. Në terma relativë, individët kanë patur përdorim më të madh të kredisë në monedhë vendase krahasuar me bizneset. Kredia në lekë zë rreth 46% të kredisë për individë në fund të muajit shkurt, me një rritje prej 2 pikësh përqindjeje në krahasim me vitin 2010 dhe prej 3 pikësh përqindjeje kundrejt vitit 2008.